

**အရှင်ဓမ္မသိရိ (အေဒီ ၄၅၀-ခန့်)
ခုဒ္ဒသိက္ခာကျမ်းပြု**

ခုဒ္ဒသိက္ခာနှင့် မူလသိက္ခာတို့သည် ရဟန်းသာမဏေများ နှုတ်ရအာဂုံ ဆောင်ထားကြသည့်အထိ ပြည့်စုံကောင်း မွန်သော ဝိနယသံခိပ်ကျမ်းများ ဖြစ်ကြ၏။ ယင်းတို့ကို မြန်မာ၊ သီရိလင်္ကာစသော ထေရဝါဒနိင်ငံများ၌ ယနေ့တိုင် ကျယ်ပြန့်စွာ သင်ယူပို့ချကြသည်။ အရှင်ဗုဒ္ဓဒတ္တ၏ ဝိနယဝိနိစ္ဆယနှင့် ဥတ္တရဝိနိစ္ဆယတို့ထက် သင်ယူပို့ချမှုများသော ကျမ်းများလည်း ဖြစ်သည်။ ဝိနယဝိဇ္ဇာမှ မူရင်းသိက္ခာပုဒ် ပါဠိတော်များကို ထုတ်နုတ်ထားသည့် ဘိက္ခုနှင့်ဘိက္ခုနီ ပါတိမောက်အပြင် ဖော်ပြပါ နှစ်ကျမ်းကိုပါ ထည့်၍ ဝိနည်းငယ်လေးစောင်ဟု ခေါ်စမှတ် ပြုခဲ့ကြသည်။

ခုဒ္ဒသိက္ခာကျမ်းကို ယင်းကျမ်းနိဂုံးအရ အရှင်ဓမ္မသိရိမထေရ် စီရင်ကြောင်း သိရပြီး မူလသိက္ခာကိုမူ အရှင်မဟာသာမိမထေရ် စီရင်ကြောင်း အစဉ်အလာအားဖြင့် မှတ်သားကြသော်လည်း ယင်းနိဂုံး၌ တစ်စုံတစ်ရာ ဖော်ပြချက် မရှိချေ။ သို့ရာတွင် ကျမ်းစာများကို လေးစား ကြည်ညိုစွာ သင်အံ့မှတ်သားကြသကဲ့သို့ ကျမ်းပြုပုဂ္ဂိုလ် အကြောင်းကိုလည်း လေ့လာ သုတေသန ပြုသင့်လှသည်။

ခုဒ္ဒသိက္ခာ

ခုဒ္ဒသိက္ခာကျမ်း၏ စာကိုယ်ပါ ဖော်ပြချက် အများစုမှာ ဝိနယပါဠိတော်များမှ ထုတ်နုတ်ချက်များ ဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် ဖော်ပြချက်အချို့၏ မူရင်းကျမ်းများကို ရှာမရဘဲ ရှိသေးကြောင်း ဖော်ပြကြသည်။

အက်ဒွပ်မူလာ (Dr. Edward Muller)ကမူ ပါဠိတော်၌ ရှာမရသည့် ယင်း စာပိုဒ်များမှာ ဝိနယအဋ္ဌကထာများမှ ကောက်နုတ်ချက်များ ဖြစ်သည်ဟု ဆိုသည်။ ခုဒ္ဒသိက္ခာ၌ ဆယ့်တစ်ရာစု ခန့်က အမည်မသိသူ

စီရင်သည့် သီဟိုဠ် ဘာသာနိဿယ တစ်စောင်ရှိသည်။ ထို့ပြင် ၁၂-ရာစု နှောင်းပိုင်းတွင် ဝနရတနအာနန္ဒမထေရ်က ခုဒ္ဒသိက္ခာ သီဟိုဠ်နိဿယကို ရေးခဲ့သည်ဟု သိရသည်။ အရှင်ရေဝတ သို့မဟုတ် ဝိနယဝိနိစ္ဆယဋီကာဟောင်းကို ရေးသည့် အရှင်မဟာယသ၏ ပေါရာဏဋီကာ တစ်စောင်၊ သုဗောဓာလင်္ကာရစသည်ကို ရေးသည့် အရှင်သံဃရက္ခိတ၏ ဋီကာသစ်ဟု ဋီကာနှစ်စောင်ရှိသည်။ မောဂ္ဂလ္လာန် သဒ္ဒါကျမ်းပြု အရှင်မောဂ္ဂလ္လာန်လည်း ခုဒ္ဒသိက္ခာ၏အဖွင့် ဋီကာတစ်စောင် ရေးခဲ့ကြောင်း သိရသည်။ သို့ရာတွင် ယင်းကျမ်းမှာ သီဟိုဠ်ဘာသာ ရေးဟောင်းအဖွင့်ကို မှီငြမ်းပြု ရေးသားခြင်း ဖြစ်ပြီး ယခုအခါ ပျောက်ဆုံးသွားပြီဟုဆိုသည်။

မူလသိက္ခာ၌မူ ဉာဏသိဒ္ဓိအမည်ရှိ ပညာရှိပုဂ္ဂိုလ် စီရင်သည့် ဋီကာတစ်စောင်ရှိကြောင်း ယင်းဋီကာ၏ နိဂုံးအရ သိရသည်။

အရှင်ဓမ္မသိရိ

ခုဒ္ဒသိက္ခာ၊ မူလသိက္ခာကျမ်းပြု ပုဂ္ဂိုလ်နှစ်ပါးလုံးမှာ သီဟိုဠ်ကျွန်း၊ အနုရာပေရမြို့တွင် နေထိုင်ခဲ့ကြသည်ဟု ယူဆကြသည်။ အရှင်မြတ်တို့၏ ဘဝအကြောင်းကိုမူ သဲလွန်စပင်ရှာဖွေရန် မစွမ်းနိုင်ပါချေ။ အရှင်မြတ်တို့ရေး သည့်ကျမ်း၏ စာကိုယ်နှင့် အခြားပုဂ္ဂိုလ်များ စီရင်သည့် ကျမ်းဂန်အဆိုအမိန့်များကို ညှိနှိုင်းတိုက်ဆိုင် ခန့်မှန်းရုံသာ ဖြစ်နိုင်သည်။

ဝဇီပုဒ္ဓိဋီကာရှင်သည် ခုဒ္ဒသိက္ခာကျမ်းပြု အရှင်ဓမ္မသိရိနှင့်ပတ် သက်သည့် သဲလွန်စ အတော်အတန် ပေးခဲ့သည်။ ဝဇီပုဒ္ဓိဋီကာ၏ သက်တမ်းနှင့်ကြည့်မူ ယင်းသဲလွန်စများမှာ အလွန် အဖိုးတန်လှသည်။

သို့ရာတွင် သီဟိုဠ်နှင့် အနောက်တိုင်း ပါဠိပညာရှင်တို့ ဝဇီပုဒ္ဓိဋီကာအကြောင်း အကျယ်တဝင့် ဝေဖန်ဆွေး နွေးမှု မရှိကြောင်းတွေ့ရသည်။ ယခု အရေးပါသည် သဲလွန်စတစ်ချို့ကို ဖော်ပြပါမည်။

ဝဇီပုဒ္ဓိဋီကာ၌ အောက်ပါ ဖော်ပြချက်တစ်ရပ် ပါရှိသည် -
ဓမ္မသိရိတွေ့ရော ပနာဟ-

'အတ္တနော အညတော လာဘံ၊
သံဃဿညဿ ဝါ နတံ။
ပရိဏမေယျ နိဿဂ္ဂိ၊
ပါစိတ္တိံ စာပိ ဒုက္ကဋ်န္တိ (ဝဇီရ-ဋီ၊ ၂၈၄)။
အရှင်ဓမ္မသိရိမထေရ်က 'အတ္တနော ။ပ။ စာပိ ဒုက္ကဋ်' ဟု ဆိုထား
သည်" ဟု ဖြစ်သည်။

ဖော်ပြပါ ဂါထာမှာ ခုဒ္ဒသိက္ခာဂါထာ အမှတ် ၁၁၉-ဖြစ်သည်။ ထို့
ကြောင့် ဝဇီရဗုဒ္ဓိဋီကာရှင် ရည်ညွှန်းခဲ့သည့် အရှင်ဓမ္မသိရိမှာ ခုဒ္ဒသိက္ခာ
ကျမ်းပြု ပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်သည်မှာ သေချာသည်။

ဝဇီရဗုဒ္ဓိဋီကာမှ နောက်သံလွန်စ တစ်ခုမှာ -
ယတ္ထ ယတ္ထ ဂဏ္ဍိပဒေတိ ဝုစ္စတိ၊ တတ္ထ တတ္ထ ဓမ္မသိရိတ္ထေ-
ရဿ ဂဏ္ဍိပဒေတိ ဂဟေတဗ္ဗံ (ဝဇီရ-ဋီ၊ ၉၅)။

ဂဏ္ဍိပဒေဟုဆိုရာ၌ အရှင်ဓမ္မသိရိမထေရ်၏ ဂဏ္ဍိပဒဟု ယူပါ -
ဟု ဖြစ်သည်။ အထက်ပါ ဖော်ပြချက်အရ အရှင်ဝဇီရဗုဒ္ဓိအလို ထိုဓမ္မ
သိရိထေရ်သည် ဝိနယဂဏ္ဍိပဒ ကျမ်းကိုလည်း ရေးသားခဲ့သည်။

နောက်သံလွန်စတစ်ခုမှာ ဤသို့ဖြစ်သည် -
အာစရိယာ နာမ ဗုဒ္ဓမိတ္တတ္ထေရ ဓမ္မသိရိတ္ထေရ ဥပတိဿတ္ထေ-
ရာဒယော ဂဏပါမောက္ခာ၊ အဋ္ဌကထာ စရိယဿ စ သန္တိကေ
သုတပုဗ္ဗာ။ တတော အညေ ဧကေတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ (ဝဇီရ-ဋီ၊ စာ-
၁၄၇)။ ဆရာတို့ဟုဆိုရာ၌ အရှင်ဗုဒ္ဓမိတ္တ၊ အရှင်ဓမ္မသိရိ၊ အရှင်
ဥပတိဿစသော အဋ္ဌကထာဆရာထံ၌ ကြားနာ မှတ်သားဖူးကြ
သည့် ဂိုဏ်းချုပ် မထေရ်များဖြစ်ပြီး ထိုမှတစ်ပါးသော ပုဂ္ဂိုလ်များ
ကို ဧကေ-ဟု မှတ်ရမည်။

ဤဖော်ပြပါစကားအရ အဋ္ဌကထာဆရာ အရှင်မဟာဗုဒ္ဓယောသထံ၌
ပိဋကတ်အဆုံးအဖြတ်ကို ကြားနာဖူးသူများတွင် ခုဒ္ဒသိက္ခာကျမ်းပြု အရှင်

ဓမ္မသိရိပါဝင်သည်။ ဝဇီရဗုဒ္ဓိ၌ 'အဋ္ဌကထာဆရာထံ၌'ဟု သာမန်ဆိုသော်
လည်း ယင်းအဋ္ဌကထာဆရာဟူသည်မှာ အရှင်မဟာဗုဒ္ဓယောသကို ရည်
ရွယ်ကြောင်း အောက်ပါ စကားအရ သိရသည် -

အယံ ပနေတ္ထသာရောတိ (ဝိ-ဋ္ဌ ၁၊ ၂၇၉) အာဒိကာယ 'အမှာကံ
အာစရိယဿ ဝစနန္တိ ဓမ္မသိရိတ္ထေရော အာဟာ။ သင်္ဂဟာစရိ-
ယာနံ ဝါဒေါတိ ဧကေ (ဝဇီရ-ဋီ၊ ၁၂၈)။

ဖော်ပြပါ ဝဇီရဗုဒ္ဓိဋီကာရှင်၏ အာဘော်မှာ ပါရာဇိကဏ်အဋ္ဌကထာ
ပဌမအုပ် စာမျက်နှာ ၂၇၉-၌ ပါရှိသည့် 'အယံ ပနေတ္ထသာရော = ဤ
သည်ကား အဓိပ္ပါယ် အနှစ်ချုပ်တည်း'စသော စကားရပ်ကို အရှင်ဓမ္မသိရိ
မထေရ်က ငါတို့ဆရာ အရှင်(ဗုဒ္ဓယောသ)၏ စကားဖြစ်သည် ဟုဆို၏။
အချို့ဆရာတို့ကမူ ယင်းစကားရပ်မှာ အဋ္ဌကထာအကျဉ်းကို ရေးသားကြ
သော မထေရ်တို့၏ ဝါဒဖြစ်၏ဟု ဆိုကြသည်' ဖော်ပြလိုခြင်း ဖြစ်သည်။

အရှင်ဓမ္မသိရိက အဋ္ဌကထာဆရာ အရှင်မဟာဗုဒ္ဓယောသကို ရည်
ညွှန်းပြီး 'ငါတို့ဆရာအရှင်၏ စကား'ဟု ဆိုသည်ကို ဝဇီရဗုဒ္ဓိဋီကာရှင်က
ဖော်ပြသဖြင့် အရှင်ဓမ္မသိရိသည် အဋ္ဌကထာဆရာ အရှင်မဟာဗုဒ္ဓယော
သထံ၌ ပညာသင်ကြား လေ့လာဖူးသည်ဟု အစဉ်အလာ မှတ်သားချက်
မှာ ယုတ္တိရှိသည်။ အကြောင်းမူ 'အမှာကံ အာစရိယဿ ဝစနံ = ငါတို့
ဆရာ၏ စကားဖြစ်၏'ဟု အရှင်ဓမ္မသိရိ ဆိုကြောင်းကို အရှင်ဝဇီရဗုဒ္ဓိ
အနေဖြင့် အရှင်ဓမ္မသိရိ ပြုစုသော 'ဝိနယဂဏ္ဍိပဒ'ကျမ်း မှဖြစ်စေ၊ ဆရာ
စဉ်ဆက် ပြောဆိုချက် အရဖြစ်စေ အမှန်အတိုင်း သိနိုင်ဖွယ်ရှိသော
ကြောင့်တည်း။ ထိုအချိန်က အရှင်ဝဇီရဗုဒ္ဓိ၌ ရှေးကျပြီး ခိုင်လုံသည့် ကျမ်း
ဂန်များ ရှိနိုင်သည်။

စိတ်ဝင်စားဖွယ် အချက်တစ်ခုမှာ အရှင်ဥပတိဿနှင့် အရှင်ဓမ္မသိရိ
တို့သည် အဋ္ဌကထာဆရာထံ၌ နည်းခံဖူးသည် ဆိုသော်လည်း တစ်ခါ
တစ်ရံ အယူအဆ လုံးဝ မတူကြကြောင်း တွေ့ရခြင်း ဖြစ်သည်။

စိန်တွာ ကတပံသုပုဇ္ဈ တိဏဂုမ္မရက္ခာ စေ ဇာယန္တိ၊ ပဗ္ဗတော ဟောတိတိ ဓမ္မသိရိတ္ထေရော။ နေဝါတိ ဥပတိဿတ္ထေရော ဝုတ္တံ (ဝဇရ-ဇီ၊ ၄၅၂)။ ပုံထားသည့် မြေပုံပေါ်၌ မြက်ချိုသစ်ပင်များ ပေါက်ရောက်နေလျှင် တောင်ပင်ဖြစ်သည်ဟု အရှင်ဓမ္မသိရိ ထေရ်က ယူဆပြီး ဥပတိဿထေရ်ကမူ ယင်းသို့ တောင်ဟုလုံးဝ မဆိုနိုင်ဟု ဆို၏။

အရှင်ဝဇရဗုဒ္ဓိအလိုအရ အရှင်ဓမ္မသိရိစသော မထေရ်များကို အဋ္ဌက ထာဆရာ (အရှင်မဟာဗုဒ္ဓယောသ)ထံ၌ စာသင်ဖူးသည်ဟု ဆိုလိုရင်း ဖြစ်သည်။ အထက်ပါ ဖော်ပြချက်၌ အရှင်ဗုဒ္ဓမိတ္တထေရ်ဟူသည် အရှင် မဟာ ဗုဒ္ဓယောသအား မဇ္ဈိမနိကယ်အဋ္ဌကထာကို ရေးသားရန် တောင်း ပန်သူလောဟုလည်း ယူဆနိုင်ဖွယ်ရှိသည်။

မူလဇီကာ၏ 'ကေစိ'

မူလဇီကာကျမ်းပြု အရှင်အာနန္ဒာက 'ကေစိ'ဟု နိမ့်၍ ဆိုခံရသည့် ပုဂ္ဂိုလ် မှာ အရှင်ဓမ္မသိရိ ဖြစ်ကြောင်း အနဇီကာကျမ်းပြု အရှင်ဓမ္မပါလက ဆို သည်။ သို့ရာတွင် အဆိုပါ အရှင်ဓမ္မသိရိမှာ မည်သည့်ကျမ်းကို ရေး ကြောင်း မဖော်ပြချေ။

မြန်မာနိုင်ငံ သာသနာ့ဂုဏ္ဍဝင်တွင် နေလပမာ ထင်ရှားပြီး နိဿယ ကျမ်းပေါင်း မြောက်မြားစွာကို ရေးသားပြုစုတော်မူခဲ့သော ဆရာတော် ဦးပုဗ်ကမူ ဝဇရဗုဒ္ဓိကာ၌ ညွှန်းဆိုသည့် ကလသပုရဝါသီ အာနန္ဒာစရိယ နှင့် မူလဇီကာကျမ်းပြု အရှင်အာနန္ဒာ၊ မူလဇီကာ၌ ကေစိ-ထိုးခံရသည့် အရှင်ဓမ္မသိရိနှင့် ခုဒ္ဒသိက္ခာကျမ်းပြု အရှင်ဓမ္မသိရိတို့ကို အတူတူဟု ယူ ဆခဲ့သည်။

ဆရာတော် ဦးပုဗ်၏ ယူဆချက်အတွက် ခိုင်လုံသော ကျမ်းစာ အ ထောက်အထား မတွေ့ရသေးသကဲ့သို့ ငြင်းဆိုရန်လည်း ခိုင်လုံသည့် အကိုးသာဓက မရှိချေ။

တစ်ဖန် ဝဇရဗုဒ္ဓိကာ၌ပင် 'ယတ္ထ အနဂဏ္ဍိပဒေတိ၊ တတ္ထ ဝဇရဗုဒ္ဓိ- ထွေရဿ အနဂဏ္ဍိပဒေတိ ဂဟေတပ္ပံ'ဟု နာမည်တူ အခြားသော ဝဇရ ဗုဒ္ဓိမထေရ်၏ အနဂဏ္ဍိပဒကို ညွှန်းဆိုချက် တွေ့ရသည်။ ထိုအတူ 'ယေ စ ဝဒန္တိတိ ဇတ္ထ ယေစာတိ ဝဇရဗုဒ္ဓိတ္ထေရံ သန္တာယာဟံ'ဟူသော အနဇီကာ ဖွင့်ဆိုချက်ကိုလည်း တွေ့ရပြန်သည်။

အရှင်ဓမ္မပါလ၏ အနဇီကာ၌ဖော်ပြသည့် အရှင်ဝဇရဗုဒ္ဓိသည် ဝဇရ ဗုဒ္ဓိဇီကာလာ အနဂဏ္ဍိပဒကျမ်းပြု အရှင်ဝဇရဗုဒ္ဓိ ဖြစ်ဖွယ်ရှိသည်။ အဘိ ဓမ္မအနဇီကာ ဖွင့်ဆိုချက်များအရ ဝဇရဗုဒ္ဓိဇီကာ၌ ရည်ညွှန်းသည့် အရှင် ဓမ္မသိရိနှင့် အရှင်ဝဇရဗုဒ္ဓိဘွဲ့ အမည်များသည် မူလဇီကာရှင် ရည်ညွှန်း ခဲ့သော ပုဂ္ဂိုလ်များနှင့် အမည်နာမချင်း တူနေသည်ကို တွေ့ရသည်။ ယင်း သည် ဆရာတော်ဦးပုဗ်၏ အာနန္ဒာ နှစ်ပါးနှင့် ဓမ္မသိရိ မထေရ်နှစ်ပါး အ တူတူဟူသော အယူအဆကို အလေးသာစေသည်။

ဝဇရဗုဒ္ဓိ၌ပင် အောက်ပါအတိုင်း ဖော်ပြထားသည်-
ဥပတိဿတ္ထေရော ဝဒတိတိ အနဂဏ္ဍိပဒေ ဝုတ္တံ'။ ဥပတိဿ မထေရ်က မိန့်ဆိုကြောင်း အနဂဏ္ဍိပဒ၌ ဆိုထားသည်။

ဤစကားအရ ဥပတိဿမထေရ်သည် အနဂဏ္ဍိပဒရေးသူ အရှင်ဝဇရ ဗုဒ္ဓိထက် ရှေးကျသည်။ ယင်းအနဂဏ္ဍိပဒ ရေးသူသည် အနဇီကာ၌ ဖော် ပြသည့် (မူလဇီကာလာ ယေ စ-အရ) အရှင်ဝဇရဗုဒ္ဓိနှင့် တူသည်ဟု ဆိုနိုင်လျှင် ယင်းပုဂ္ဂိုလ်သည် မူလဇီကာရှင်ထက် ရှေးကျသည်။ မထေရ် များကို အနီးမှအဝေးသို့ စဉ်သော် မူလဇီကာ ကျမ်းပြု အရှင်အာနန္ဒာ၊ အနဂဏ္ဍိပဒကျမ်းပြု အရှင်ဝဇရဗုဒ္ဓိနှင့် အရှင်ဥပတိဿ မထေရ်ဟူ၍ ဖြစ် သည်။ ထိုအရှင်ဥပတိဿသည် ဝဇရဗုဒ္ဓိဇီကာ မိန့်ဆိုချက်အရ အရှင်ဓမ္မ သိရိ၊ အရှင်ဗုဒ္ဓမိတ္တတို့နှင့်အတူ မဟာဗုဒ္ဓယောသထံ စာပေကြားနာဖူး သော ပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်သည်ဟု ယူဆနိုင်ရာသည်။

အရှင်ဓမ္မသိရိသည် အရှင်မဟာဗုဒ္ဓယောသ၏ တပည့်ဖြစ်သည် ဟု

ဝဇီရဗုဒ္ဓိက ဆိုသော်လည်း အဋ္ဌကထာကျမ်း ပြုစုရန် တောင်းပန်သူများ၌ ထိုအရှင် မပါဝင်ချေ။

ကျမ်းပြုခေတ်

ကျမ်းပြုသူ ပေါ်ပေါက်ရာ ခေတ်ကာလကို သတ်မှတ်ပြရန်မှာ အလွန် ခက်ခဲပြီး ပညာရှင်များ အမျိုးမျိုး ခန့်မှန်းကြသည်။ အများစုက ခုဒ္ဒသိက္ခာ မူလသိက္ခာ နှစ်ကျမ်းလုံးကို တစ်ခေတ်တည်းဟု သတ်မှတ်လေ့ ရှိကြသည်။

သီရိလင်္ကာ အစဉ်အလာ ယူဆချက်အရ အရှင်မဟာဗုဒ္ဓဇယောသ သီဟိုဠ်သို့ မကြွမီကပင် ခုဒ္ဒသိက္ခာနှင့် မူလသိက္ခာကျမ်းများ ရှိပြီးဖြစ်နိုင်သည်ဟု ဆိုသည်။ ဘာသာစကားနှင့် သုံးနှုန်းထားပုံတို့မှာ ရိုးစင်းပြီး သက္ကတ ဩဇာလွှမ်းမိုးမှု ကင်းသည်။ အေဒီ ၁၀၆၅-တွင် ပုလတ္တိုမြို့ (Polonnaruva) ဂေါလ်ဝိဟာရ (Galvihara)ရှိ ပရတ္တမဗဟု ကျောက်စာကြီး၌ ထိုကျမ်းနှစ်စောင်လုံး၏ အမည်ကို တွေ့ရှိရသည်ဟု ဆိုသည်။ ပညာရှင် ဒီ အောဝ်စ်စ်(D'Alwis)၏ အလိုအရ ခရစ်နှစ် ၃၅၀-ခန့်ဟုဆိုသည်။ ယင်းသည် ပါဠိတော်များကို အာဂုံဆောင်ထား သည့်ခေတ် ဖြစ်သည်ဟု ဆိုသည်။ ပါမေက္ခ ရေးစ်ဒေးဗစ် (Rhys Davids)လည်း အစဉ်အလာအဆိုနှင့် ဒီအောဝ်စ်စ်၏ အဆိုကို ထောက်ခံ တင်ပြခဲ့သည်။

ဒေါက်တာ အက်ဒွပ် မူလာ (Dr. Edward Muller) ကမူ ဘာသာစကားနှင့် စကားလုံးများ သုံးနှုန်းပုံကို ထောက်ပြလျက် အတော်အတန် ကျယ်ဝန်းစွာ ဆွေးနွေးပြီးနောက် မဟာဝံသ (ပထမပိုင်းကို ရည်ရွယ်သည်) ထက် နောက်ကျပြီး ခရစ်နှစ် ၆-ရာစုနှင့် ၇-ရာစုထက် စောနိုင်မည် မဟုတ်ဟု ယူဆလိုသည်။ အချို့သုတေသီတို့က ခုဒ္ဒသိက္ခာကို အလယ်ခေတ် (အေဒီ ၁၁၀၀-၁၄၀၀ ခန့်)တွင် ရေးသည့် ကျမ်းစာ အဖြစ်လည်း ဖော်ပြ ကြသည်။

ခုဒ္ဒသိက္ခာဋီကာဟောင်း၌ အောက်ပါ ဖော်ပြချက်တစ်ရပ် ပါရှိသည်-
ထေရေန ပန ဥတ္တရဝိဟာရဝါသီနိ ခုဒ္ဒသိက္ခာယ အာဂတနယေန

ဂုတ္တံ။ တေသံ ပန-

'သပ္ပိ နဝနီတံ တေလံ၊ မဓု ဖာဏိတပစ္စမံ။

အစ္စမစ္စဝသာဒိ စ၊ ဟောန္တိ သတ္တာဟကာလိကာ'တိ ဧဝ မာဂတံ (ယင်း၊ စာ- ၁၁၃)။

(အရှင်ဓမ္မသိရိ) မထေရ်သည် ဥတ္တရဝိဟာရ(အဘယဂိရိ)ဝါသီ မထေရ်တို့၏ ခုဒ္ဒသိက္ခာကျမ်း၌ လာသည့်အတိုင်း မိန့်ဆိုသည်။ အဘယဂိရိဝါသီတို့အလို (ခုဒ္ဒသိက္ခာပါဠိမှာ) 'သပ္ပိ ။ပ။ ကာလိကာ' ဟု ဖြစ်သည်'

ဤအလို အဘယဂိရိဝါသီတို့ အသုံးပြုသော ခုဒ္ဒသိက္ခာကျမ်း ရှိသည်ဟု ဆိုလိုရိပ် ထင်သည်။ ပါဠိဘာသာ မဟာဝံသကျမ်း မပေါ်မီက သီဟိုဠ်ဘာသာဖြင့် မဟာဝံသကျမ်း ရှိသကဲ့သို့ ခုဒ္ဒသိက္ခာ သီဟိုဠ်ဘာသာကျမ်း ရှိခဲ့သလောဟု ယူဆဖွယ်ဖြစ်သည်။ ထို့ပြင် ပါဠိဘာသာ ခုဒ္ဒသိက္ခာကျမ်းသည် အရှင်မဟာဗုဒ္ဓဇယောသတို့ သီဟိုဠ်သို့ မရောက်မီကပင် ရှိခဲ့သလောဟုလည်း စဉ်းစားနိုင်ပြန်သည်။

ခုဒ္ဒသိက္ခာ ဋီကာဟောင်း၌ ဖော်ပြထားချက်နှင့် ပတ်သက်၍ ဆရာတော် ဦးဗုဒ္ဓ၏ ခုဒ္ဒသိက္ခာနိဿယ၌ ဖော်ပြသော မှတ်ချက်မှာ စိတ်ဝင်စားဖွယ်ကောင်းသည်-

'ခုဒ္ဒသိက္ခာဋီကာဟောင်း၌ အဘယဂိရိဝါသီတို့၏ ခုဒ္ဒသိက္ခာပါဠိများ ကိုပြသောကြောင့် သာသနာ-၄၄၅ တွင် နန်းတက်၍ ၁၂-နှစ် မင်းမူသော ပိတုရာဇာမည်သော အဘယဝဇ္ဇဂါမဏိမင်းလက်ထက်တွင် အဘယဂိရိ ဝါသီဂိုဏ်း ဖြစ်သည်။ သာသနာ ၉၃၀-ပြည့် မဟာနာမမင်း ၁၂-နှစ်တွင် ရှင်ဗုဒ္ဓဇယောသ သီဟိုဠ်သို့ ရောက်သည်ကို ဆိုသည်များနှင့် ကာလမညီခဲ့တကားဟူမူ အဘယဂိရိဝါသီ အနွယ်အဆက်သည် သာရတ္ထဒီပနီ ဋီကာရှင်တို့ဒကာ ပရတ္တမ လက်ထက် ၁၅၈၇-တိုင်မှ သုံးဂိုဏ်းသားညီ

ညွတ်၍ ဝါဒတူမျှသည်။ ထို့ကြောင့် ဓမ္မသိရိထေရ်ပြုသည့်နောက် အဘယဂိရိဝါသီဂိုဏ်းသို့ ရောက်၍ မိမိတို့ဝါဒအလျောက် ပြုပြင် သောပါဠိကို ဋီကာဟောင်းပြသောကြောင့် ကာလမဆန့် ဟူပေ'

အဘယဂိရိဝါသီဂိုဏ်းသည် သာသနာ-၄၄၅ (ဘီစီ ၉၈) တွင် စတင်ခဲ့ သည်။ ခုဒ္ဒသိက္ခာဋီကာဟောင်း၌ အဘယဂိရိဝါသီတို့၏ ခုဒ္ဒသိက္ခာပါဠိ များကို ပြသော်လည်း ခုဒ္ဒသိက္ခာသည် အရှင်ဗုဒ္ဓဃောသ သီဟိုဠ်သို့ ရောက် ပြီးမှသာ ရေးသောကျမ်း ဖြစ်သည်။ အကြောင်းမူ အဆိုပါဂိုဏ်းမှာ သာသနာ-၁၅၈၇ (အေဒီ ၁၂-ရာစု) အထိ တည်ရှိခဲ့သောကြောင့် ဖြစ် သည်။ အရှင်ဗုဒ္ဓဃောသ သီဟိုဠ်ရောက်ပြီးနောက် တစ်ချိန်ချိန်တွင် အ ရှင်ဓမ္မသိရိ ရေးသော ခုဒ္ဒသိက္ခာကို ယင်းဂိုဏ်းသားတို့က မိမိတို့အယူ အဆနှင့် ကိုက်အောင် ပြင်ဆင်ထားသည်ဟု ဆရာတော်ဦးဗုဒ္ဓ ဆိုလိုခြင်း ဖြစ်သည်။

မြန်မာပညာရှိတို့ အစဉ်အလာယူဆချက်မှာ ဆရာတော်ဦးဗုဒ္ဓ ယူဆ ခဲ့သည့် အတိုင်းဖြစ်သည်။ ဆရာတော် ဦးဗုဒ္ဓသည် ပိဋကတ် ကျမ်းဂန်ကို အထပ်ထပ် ကြည့်ရှုပို့ချခြင်းမှ ရရှိသည့် အတွေ့အကြုံဖြင့် မိန့်ဆိုချက်ဖြစ် ၍ ဆရာတော်၏ ယူဆချက်မှာ ခွန်အားရှိသည်။ အမှန်သော် ဆရာတော် သည် ဝဇီရဗုဒ္ဓိဋီကာအဆိုကို အခြေပြု၍ ဆိုခြင်းသာ ဖြစ်သည်။ အရှင် ဝဇီရဗုဒ္ဓိသည် ပရက္ကမဗာဟု ကျောက်စာထက်ပင် ရှေးကျဖွယ်ရှိသော ကြောင့် အရှင်မြတ်၏ အဆိုသည်လည်း အဆိုပါ ကျောက်စာကဲ့သို့ပင် ခိုင်လုံနိုင်ရာသည်။

အရှင်ဓမ္မသိရိသည် အရှင်မဟာဗုဒ္ဓဃော၏ တပည့် ဖြစ်နိုင်ပုံကို ဆရာတော် ဦးဗုဒ္ဓယူဆသည့်အတိုင်း အထက်တွင် ဖော်ပြခဲ့ပြီးဖြစ်သည်။ သို့ဖြစ်ပါက ခုဒ္ဒသိက္ခာကျမ်းပြု အရှင်ဓမ္မသိရိသည် အဋ္ဌကထာ ဆရာကြီး အရှင်မဟာဗုဒ္ဓဃောသနှင့် ခေတ်ပြိုင် သို့မဟုတ် အတန်ငယ် နောက်ကျ သည်ဟု ကောက်ချက်ဆွဲယူနိုင်သည်။

ဆရာတော် ဦးဗုဒ္ဓ၏ ဝေဖန်ချက်

ခုဒ္ဒသိက္ခာကျမ်းနိဂုံး၌ အောက်ပါဂါထာ တစ်ပုဒ်ပါရှိသည်-

တေန ဓမ္မသိရကေန၊ တမ္ပပဏ္ဍိယကေတုနာ။
 ထေရေန ရစိတာ၊ ဓမ္မဝိနယညုပသံဟိတာ။
 သီဟိုဠ်ကျွန်း၏ အလံတံခွန် သဖွယ်ဖြစ်ပြီး ဓမ္မဝိနယနှင့် ပတ် သက်ပြီး ချီးမွမ်းခြင်းခံရသည့် ထိုဓမ္မသိရိ မထေရ်သည် (ခုဒ္ဓ သိက္ခာကျမ်းကို) ရေးစီရင်ပြီ။
 အထက်ပါ ရေးသားချက်နှင့် ပတ်သက်ပြီး ဆရာတော် ဦးဗုဒ္ဓက အောက်ပါ အတိုင်း ဝေဖန်ထားသည်-

"ဤမထေရ်၏ ဓမ္မဝိနယညုအဖြစ် ပြီးသော်လည်း မူလဋီကာ ဝယ် ဒွါရသံသန္ဓနာမှစ၍ ထိုထိုအရာ ကေစိဝါဒ ပြသမျှ၌ ဓမ္မသိရိ မထေရ်ကို ရည်လျက် ကေစိယူသည်ဟူ၍ များသောအားဖြင့် အနဋီကာ၌ ဖွင့်ပြ၏။ ထိုမူလဋီကာပြု အနန္တာဆရာ၏ ဝိနည်း အဆုံးအဖြတ်ကို ဝဇီရဗုဒ္ဓိဋီကာ၌ ပြသည်ကိုလည်း နောက်ဋီကာ ရှင်တို့ မကြိုက်သည် များ၏။ ထို့ကြောင့် ထိုဆရာတို့ ဓမ္မ ဝိနယညုချည်း ဖြစ်ကြသော်လည်း တစ်ခုစီ သာလွန်သည်ကို သိအပ်၏"

ဆရာတော်ဦးဗုဒ္ဓ၏ အဘော်မှာ "အရှင်ဓမ္မသိရိမထေရ်က ခုဒ္ဓ သိက္ခာ နိဂုံး၌ မိမိကိုယ်ကိုမိမိ ဓမ္မဝိနယညု (ဓမ္မနှင့် ဝိနယကိုသိသူ)အဖြစ် ချီးမွမ်းခံရကြောင်း ဖော်ပြထားသည်။ သို့သော် မူလဋီကာဆရာ အရှင် အာနန္ဒာက ထိုအရှင်ဓမ္မသိရိကို ရည်ရွယ်ပြီး မိမိထက် နိမ့်သူအနေဖြင့် 'ကေစိ' ဟု ဖော်ပြထားသည်။ တစ်ဖန် ဝဇီရဗုဒ္ဓိဋီကာ ကျမ်းပြု အရှင်ဝဇီရ ဗုဒ္ဓိက အဆိုပါ မူလဋီကာရှင် အရှင်နန္ဒာအား အာစရိယ(ဆရာအရှင်)ဟု လေးစားစွာ ခေါ်ဝေါ်လျက် မိမိ၏ဋီကာ၌ ထိုအရှင်အာနန္ဒာ၏ ဝိနည်းအယူ အဆ အချို့ကို ဖော်ပြပြန်သည်။ သို့ရာတွင် ယင်း ဖော်ပြ ချက်များကို

နောက်ဋီကာ ကျမ်းပြု ပုဂ္ဂိုလ်များ မနှစ်သက်သည်က များသည်။ ထို့ကြောင့် ပညာရှင် ဋီကာကျမ်းပြု ပုဂ္ဂိုလ်များမှာ သူ့နည်းသူ့ဟန်ဖြင့် သာ လွန်ကြသည်သာ ဖြစ်၏"ဟု ဆိုလိုသည်။

ဆရာတော်ဦးဗုဓ်၏ မှတ်ချက်အရ နားလည်ရသည်မှာ "အနဋီကာ၌ ကေစိထိုးခံရသူ ဓမ္မသိရိထေရ်မှာ ခုဒ္ဒသိက္ခာကျမ်းပြုသူ ဖြစ်သည်။ တစ်ဖန် ဝဇီရဗုဒ္ဓိ၌ ဖော်ပြသည့် ကလသပုရမြို့နေ အရှင်အာနန္ဒာဟူသည် မူလဋီကာကျမ်းပြုသူ ဖြစ်သည်" ဟူ၍ ဖြစ်သည်။

ဆရာတော်ဦးဗုဓ်၏ နောက်မှတ်ချက် တစ်ခုမှာ အောက်ပါ အတိုင်း ဖြစ်သည်-

ဝိနည်း၌ အရှင်ဓမ္မသိရိမထေရ်၏ ဝိနိစ္ဆယပမာဏ ဖြစ်သင့်သည်ကို ဓမ္မသိရိထေရ်ကား အဋ္ဌကထာဆရာတို့ထံ၌ အဆုံးအဖြတ်ကို ကြားနာ မှတ်သားဖူး၏ဟူ၍ ဝဇီရဗုဒ္ဓိ၌ မိန့်၏။ ထိုစကားကိုစွဲ၍ ဓမ္မသိရိထေရ်ကား ဆရာဗုဒ္ဓယောသ၏ တပည့်ဟူ၍ ပြောဆိုစဉ် ပြုကြသည်။ ယင်းသို့ ပြုသော်လည်း ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၌ ကမ္မဋ္ဌာန်း မယူအပ်သူကို 'ယဿ ဧကသင်္ဂီတိမ္ပိ အဋ္ဌကထာယ သဒ္ဓိံ ပဂုဏာ၊ သယဉ္စ လဇ္ဇိ ဟောတိ၊ တဿ သန္တိကေ ဂဟေတဗ္ဗံ' ဟူရာ၌ ပဂုဏအဋ္ဌကထာကို လိုအပ်သကဲ့သို့ ဤ၌လည်း မဟာပဒုမစသော မထေရ်တို့ကဲ့သို့ အဋ္ဌကထာ၌ အတိပဂုဏဖြစ်သူကို အလိုရှိအပ်၏။

ဆိုလိုသည်မှာ အရှင်ဓမ္မသိရိသည် အဋ္ဌကထာ ဆရာများထံ၌ နည်းခံသင်ယူဖူးသော်လည်း အဋ္ဌကထာကျမ်းတို့ကို အကြည့်အရှု အလေ့အလာ ပိုများသူ၏ အဆုံးအဖြတ်သည်သာ အဓိကကျသည်ဟူ၍ ဖြစ်သည်။

ကျမ်းကိုး

၁ G.P. Malalasekera, *The Pali Literature of Ceylon*, p. 76-77

၂ *Ibid*, p. 76

၃ အနဋီ ၁၊ ၉၁-စသည်။

၄ ခုဒ္ဒသိက္ခာနိဿယ၊ ဆရာတော်ဦးဗုဓ်။

၅ ဝဇီရ-ဋီ၊ ၉၆။

၆ အနဋီ ၃၊ ၂၁၂။

၇ ဝဇီရ-ဋီ၊ ၂၆၇။

၈ Dr. Malalasekera, *Pali Literature of Ceylon* , p. 76

၉ QUANG MINH Temple, AUSTRALIA (Web Site)

၁၀ ခုဒ္ဒသိက္ခာနိဿယ၊ ဆရာတော်ဦးဗုဓ်။
